

Китоби Дониёл — Яксаду ёздаҳум

Ошкор сохтани аҳамияти нубуввати Абубакр дар вои якуми Ваҳй

Jeff Pippenger

2024-03-02

Дар таърихи пайғамбаронаи вои аввал, роҳбаре, ки пас аз Муҳаммад омад, Абубакр Абдуллоҳ ибни Абӣ Қуҳофа, падарарӯси Муҳаммад, буд. Мо ба ӯ ҳамчун Абубакар ишора хоҳем кард. Ҳам ӯ ва ҳам Муҳаммад дар чор ояти аввали матн зикр шудаанд. Абубакар нахустин ҳокими исломӣ пас аз Муҳаммад буд, ва таърих фармонero сабт кардааст, ки ӯ ба сарбозонаш дода буд, ва он дар ояти чоруми боби нухуми Ваҳй муаррифӣ гардидааст. Ин фармон раванди муҳригузори ифода мекунад, ки бо фаро расидани вои сеюм оғоз ёфт, ки ҳамчунин Карнаи Ҳафтум буд, ва ҳамчунин фаро расидани фариштаи сеюм буд.

Ва фариштаи панҷум карнай навохт, ва ман ситораero дидам, ки аз осмон бар замин афтод; ва ба ӯ калиди чоҳи беинтиҳо дода шуд. Ва ӯ чоҳи беинтиҳоро кушод; ва дуде аз он чоҳ баромад, мисли дуди кӯраи бузурге; ва офтоб ва ҳаво аз дуди чоҳ тира гардиданд. Ва аз миёни дуд бар рӯи замин малахҳо берун омаданд; ва ба онҳо қудрате дода шуд, чунон ки қадумҳои замин қудрат доранд. Ва ба онҳо амр карда шуд, ки на ба алафи замин, на ба ҳеч гиёҳи сабз, ва на ба ҳеч дарахте зиёне нарасонанд; балки фақат ба он одамоне, ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ надоранд. Ваҳй 9:1–4.

«Ситорае», ки аз осмон афтод, Муҳаммад буд, ки хизматашро дар соли 606 оғоз намуд. Ба Муҳаммад «калид» дода шуд, то «чоҳи беҳад»-ро «кушояд» ва иҷоза диҳад, ки «дуд» «офтоб ва ҳаво»-ро тира гардонад, ва «малахҳо»-ро ба вучуд оварад, ки ба онҳо «қудрат» дода шуда буд, мисли қудрати «қадумҳо». Ин калид ҷанги ҳарбие буд, ки сустӣ дар тавоноии низомии Румиён ба вучуд овард ва ба ин васила ба бархостани ҷангҷӯи Ислom роҳ кушод. Чоҳи беҳад рамзи Арабистон аст, зодгоҳи Ислom, ва дуд дини ботили Ислomро ифода мекард, ки бояд бар рӯи замин паҳн гардад ва ҳамон ҷуғрофияero тасарруф наояд, ки аз ҷониби тӯдаҳои малах, ки саросари шимоли Африко, ҷануби Аврупо ва Арабистонро фаро мегиранд, зер карда мешавад. Малахҳо рамзи Ислomанд, ва қудрат дар маънои нубувватӣ қудрати ҳарбиро ифода мекунад. Қудрати онҳо мебоист мисли қудрати қадумҳо бошад, ки ногаҳон неш мезананд. Урия Смит мегӯяд:

«Ситорае аз осмон бар замин афтод; ва ба ӯ калиди чоҳи беқаър дода шуд.»

«Дар ҳоле ки подшоҳи Форс дар бораи аҷоибӣ ҳунар ва қудрати худ тааммул мекард, ба ӯ номае аз ҷониби як шаҳрванди номаълуми Макка расид, ки ӯро даъват менамуд, то Муҳаммадро ҳамчун расули Худо эътироф кунад. Ӯ ин даъватро рад кард ва номаро пора намуд. «Ҳамин тавр аст», — нидо кард пайғамбари араб, — «ки Худо подшоҳиро пора хоҳад кард ва илтиҷои Хусравро рад хоҳад намуд». Муҳаммад, ки дар қанори ин ду империяи Шарқ қарор гирифта буд, пешрафти нобудии мутақобилаи онҳоро бо шодии пинҳонӣ мушоҳида мекард; ва дар миёни пирӯзиҳои Форс ҷуръат намуд пешгӯӣ кунад, ки пеш аз он ки солҳои бисёре сипарӣ шаванд, ғалаба боз ба парчамҳои Румиён боз

хоҳад гашт. «Дар замоне ки гуфта мешавад ин пешгӯӣ баён гардидааст, ҳеҷ пешгӯие наметавонист аз амалӣ шудани худ дуртар бошад, зеро дувоздаҳ соли аввали ҳукмронии Ираклий аз наздик шудани фурупоиши империя хабар меод.»...»

«Хусрав мулки Румро дар Осиё ва Африқо мутеъ сохт. Ва “империяи Рум” дар он давра “то ба деворҳои Қустантиния, ҳамроҳ бо боқимондаи Юнон, Итолиё ва Африқо, ва баъзе шаҳрҳои соҳилии қаронаи Осиё, аз Сур то Трабизонд, маҳдуд гардида буд. Таҷрибаи шашсола, билохира, подшоҳи Форсро водошт, ки аз ғатҳи Қустантиния даст кашад ва хироҷи солони фидияи империяи Румро муайян созад,—ҳазор талант тилло, ҳазор талант нуқра, ҳазор ҷомаи абрешимӣ, ҳазор асп ва ҳазор духтари боқира. Ҳироқл ба ин шартҳои нанговар имзо гузошт. Аммо вақт ва фурсате, ки ӯ барои ҷамъ овардани он ганҷҳо аз миёни ғатҳи Машиқ ба даст овард, бо ҷидду ҷаҳд барои оморасозии ҳамлае ҷасурона ва ноумедона ба қор бурда шуд.”

«Подшоҳи Форс он сарасени номашхуро таҳқир мекард ва паёми он пайғамбари ба дурӯғ нисбатдодашудаи Макқаро масҳара менамуд. Ҳатто сукути империяи Рум ҳам барои Муҳаммадия роҳе намекушод, ё барои пешрафти мубаллиғони мусаллаҳи сарасенӣ, ки фиреберо тарғиб мекарданд, гарчанде ки подшоҳи форсиён ва ҳокони аварҳо (вориси Атилла) боқимондаҳои мамалики қайсарҳоро миёни худ тақсим карда буданд. Хусрави ҳудаш низ суқут кард. Подшоҳҳои Форс ва Рум нерӯи якдигарро фуру қостанд. Ва пеш аз он ки шамшере ба дасти он пайғамбари қозиб дода шавад, он аз дасти қасоне зада гирифта шуд, ки метавонистанд пешрафти ӯро боздоранд ва қудрати ӯро дарҳам шикаранд.»

«Аз рӯзҳои Сипион ва Ҳаннибал то имрӯз ҳеҷ иқдоми ҷасуронатар аз он ҷи Ҳерақлий барои наҷоти империя ба анҷом расонд, сурат нагирифта буд. Ӯ роҳи пурхатари худро аз тариқи Баҳри Сиёҳ ва қӯҳҳои Арманистон паймуд, ба дили Форс ворид шуд ва лашқарҳои подшоҳи бузургро барои дифои кишвари хунҷакондаи онҳо бозхонд.»

«Дар ҷанги Нинве, ки аз дамидани субҳ то соати ёздаҳум бо шиддати тамои ҷараён дошт, бисту ҳашт алам, ғайр аз онҳое ки шикаста ё пора шуда метавонистанд, аз форсиён гирифта шуд; қисми бузурги лашқари онҳо торумор гардид, ва қолибон, талафоти худро пинҳон дошта, шабро дар майдони ҷанг сипарӣ карданд. Шаҳрҳо ва қасрҳои Ошур бори нахуст ба рӯи румиён қушода шуданд».

Императори Рум аз истилоҳое ки ба даст овард, қувват наёфт; ва ҳамзамон, ва ба воситаи ҳамон васила, роҳе омода гардид барои анбӯҳи саросиниёни аз Арабистон барҳоста, ки мисли малаҳҳо аз ҳамон сарзамин буданд, ва дар ҷараёни ҳаракати худ ақидаи торик ва фиребандаи Муҳаммадиро паҳн намуда, ба зудӣ ҳам бар империяи Форс ва ҳам бар империяи Рум фаро гирифта шуданд.

Барои тасвири пурратари ин воқеият аз суҳанони хотимавии боб аз Гиббон, ки иқтибосҳои пешина аз он гирифта шудаанд, беҳтар аз ин ҷизе наметавон орзу кард. «Гарчанде ки зерини парчаи Ҳироқлий лашқари пирӯзманде ташиқ ёфта буд, ин қӯшиши ғайритабиӣ зоҳиран нерӯи онҳоро бештар фарсоиш дод, на ин ки ба қор андохт. Дар ҳоле ки император дар Қустантиния ё Ерусалим тантана мекард, шаҳраки номаълуми

воқеъ дар сарҳадҳои Шом аз ҷониби сарасенҳо тороч шуд, ва онҳо баъзе аз дастаҳои низомиро, ки барои наҷоти он пеш рафта буданд, пора-пора карданд,—ҳодисаи маъмулӣ ва ночиз, агар пешдаромади инқилоби азиме намебуд. Ин роҳзанон расулони Муҳаммад буданд; далерии девонаворонаи онҳо аз биёбон сар бароварда буд; ва дар ҳашт соли охири салтанати худ, Ҳироқӣ ҳамон вилоятҳоро ба арабҳо аз даст дод, ки онҳоро аз форсиён наҷот дода буд.

«“Рӯҳи фиреб ва шӯр, ки манзилаш дар осмонҳо нест,” бар замин раҳо карда шуд. Чоҳи беҳадд фақат ба калиде барои кушода шудан ниёз дошт, ва он калид сукути Хусрав буд. Ё номаи шаҳрванди ношинохтани Маккаро бо таҳқир дарида буд. Аммо ҳангоме ки аз “шуълаи ҷалол”-и худ ба “бурчи зулмот”, ки ҳеҷ чашме наметавонист ба он нуфус кунад, фуру афтод, номи Хусрав ногаҳон мебоист пеши номи Муҳаммад ба фаромӯшӣ супурда шавад; ва ҳилол гӯё танҳо мунтазири тулӯи худ буд, то ситора фуру афтад. Хусрав, пас аз шикасти комил ва аз даст додани салтанати худ, дар соли 628 кушта шуд; ва соли 629 бо “фатҳи Арабистон” ва “нахустин ҷанги мусулмонон бар зидди империяи Рум” мушаххас гардидааст. “Ва фариштаи панҷум карнай навохт, ва ман ситораеро дидам, ки аз осмон ба замин афтод; ва ба вай калиди чоҳи беҳадд дода шуд. Ва ӯ чоҳи беҳаддро кушод.” Ё ба замин афтод. Вақте ки қуввати империяи Рум фарсуда гардида буд, ва шоҳи бузурги Машриқ дар бурчи зулмоти худ мурда меҳобид, торочи шаҳри ношинохтае дар марзҳои Сурия “даромади инқилоби азиме” буд. “Ғоратгарон ҳавориёни Муҳаммад буданд, ва шуҷоати девонаворонаи онҳо аз биёбон сар баровард.”»

«Чоҳи бепоён.» — Маънои ин истилоҳро метавон аз забони юнонӣ дарёфт, ки чунин таъриф мешавад: «амиқ, бепоён, жарф»; ва он метавонад ба ҳар макони вайрона, хароб, ва киштношуда ишора намояд. Ин истилоҳ нисбат ба замин дар ҳолати ибтидоии бетартибӣ ва ошӯфтагии он ба кор бурда шудааст. Ҳаст. 1:2. Дар ин маврид он метавонад ба таври муносиб ба паҳноҳои номаълуми биёбони Арабистон ишора кунад, ки аз марзҳои он тӯдаҳои сарасенҳо мисли анбӯҳи малаҳон берун омаданд. Ва сукути Хусрав, подшоҳи Форс, метавонад ба ҳубӣ ҳамчун кушода шудани чоҳи бепоён тасвир гардад, зеро он роҳро барои пайравони Муҳаммад ҳамвор сохт, то аз кишвари торики худ берун оянд ва таълимоти фиребандаи худро бо оташ ва шамшер паҳн намоянд, то он даме ки торикии худро бар тамоми империяи Шарқ густурданд.» Урайя Смит, *Daniel and Revelation*, 495–498.

Воҳаи аввал, ки карнаи панҷум аст, оғози ҷанги ислом бар зидди Румро муайян месозад, ва он инчунин ҷангери миёни Рум ва Форс муайян мекунад, ки дар он Рум пирӯз гардид, вале бо ин кор қувваи ҳарбии худро то он ҳад сарф намуд, ки дигар натавонист аз болоравии қудрати исломӣ пешгирӣ кунад. Хусусиятҳои нубувватии воҳаи аввал ва воҳаи дуюм, хусусиятҳои нубувватии воҳаи сеюмро муайян месозанд, ва муҳим аст, ки ду воҳаи аввал ҳамчун рамзҳои таърихи воҳаи сеюм шинохта шаванд, зеро он таърих давраи муҳр зада шудани яксаду чилу чаҳор ҳазорро ифода мекунад, ки аз 11 сентябри соли 2001 оғоз ёфт. Пас аз таърихи нубувватие, ки дар се ояти аввал ба воситаи Муҳаммад тасвир шудааст, ояти чорум Абубакрро, ки нахустин роҳбар пас аз Муҳаммад буд, муаррифӣ мекунад.

Ва ба онҳо фармон дода шуд, ки ба алафи замин, на ба ҳеч сабзае ва на ба ҳеч дарахте зиёне нарасонанд, балки фақат ба он одамоне, ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ надоранд. Ваҳй 9:4.

Фармони Абубакар ба размандағони исломӣ дастур меод, ки миёни ду навъи парастандагон, ки дар он замон дар қаламравҳои Рум вучуд доштанд, фарқ гузоранд. Як гурӯҳ католикон буданд, ки баъзе аз тариқатҳои динии онҳо пушти сари худро метарошиданд (тонсура) ва ибодати рӯзи якшанбери рӯи мекарданд. Гурӯҳи дигар ниғаҳдорандағони Шанбеи рӯзи ҳафтум буданд, ва Шанбе мӯҳри Худост.

«Пас аз вафоти Муҳаммад, ўро дар роҳбарӣ Абӯбакар, соли 632 милодӣ, иваз намуд; ва ҳамин ки ҳокимият ва ҳукумати худро ба таври устувор барқарор кард, ба қабिलाҳои Арабистон номаи даврӣ фиристод, ки иқтибоси зерин аз он гирифта шудааст:—

«Ҳангоме ки дар ҷангҳои Худованд меҷангед, мисли мардон худро нишон диҳед ва пушт нагардонед; аммо нагузоред, ки пирӯзии шумо ба хуни занон ва кӯдакон олуда гардад. Ҳеч дарахти хурморо нест накунад ва ҳеч киштзори ғалларо насӯзонед. Ҳеч дарахти мевадихандаро набуред ва ба чорво ҳеч зиёне нарасонед, ҷуз он чи барои хӯрдан мекушад. Ва ҳар гоҳ аҳд ё шарте бибандед, ба он вафо кунед ва ба ваъдаи худ содиқ бошед. Ва дар роҳи худ ба баъзе ашхоси динӣ хоҳед расид, ки дар дайрҳо ба ғўшанишинӣ зиндагӣ мекунанд ва ба худ чунин пешниҳод кардаанд, ки ба он тарз ба Худо хизмат намоёнд; онҳоро ба ҳоли худ вогузоред ва на онҳоро бикушед ва на дайрҳояшонро вайрон созед. Ва навъи дигари мардумро хоҳед ёфт, ки ба куништи шайтон тааллуқ доранд ва сарҳояшон тарошида шудааст; ҳушёр бошед, ки косахонаи сарашонро бишикофед ва ба онҳо ҳеч амон надихед, то он ки ё муҳаммадӣ шаванд ё ҷиза бипардозанд».

«Дар пешгӯӣ ё дар таърих гуфта нашудааст, ки дастурҳои инсонпарваронатар ба ҳамаи андозае ботадқиқ рӯи шудаанд, ки фармони бераҳмона; аммо ба онҳо чунин амр шуда буд. Ва гуфтаҳои пешин танҳо дастурҳои мебошанд, ки Гиббон онҳоро ҳамчун супоришҳои Абубакар ба сарвароне сабт кардааст, ки вазифаи онҳо баровардани фармонҳо ба ҳамаи лашкарҳои сарасенӣ буд. Ин фармонҳо бо пешгӯӣ ба яксонӣ тафриқакунадаанд, чунон ки ғўё худи халифа низ дар иттиҳоди ошкоро, ҳамчунин мустақим, ба фармоне болотар аз фармони инсонӣ фанӣ амал мекард; ва ў дар ҳамаи амали берун рафта ба ҷанг бар зидди дини Исо, ва ба ҷои он паҳн кардани муҳаммадия, ҳамаи суҳанонро такрор кард, ки дар Ваҳии Исои Масеҳ пешгӯӣ шуда буд, ки ў онҳоро хоҳад гуфт.

«Мӯҳри Худо бар пешониҳои онҳо.—Дар мулоҳизаҳо оид ба боби 7:1–3 мо нишон додаем, ки мӯҳри Худо ҳамаи шанбеи аҳкоми чорум аст; ва таърих нисбат ба он воқеият хомӯш нест, ки дар тамоми ин давраи ҳозира ниғаҳдорандағони шанбеи ҳақиқӣ вучуд доштаанд. Аммо дар ин ҷо барои бисёриҳо чунин савол пеш омадааст: он мардоне ки дар он вақт мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ доштанд ва ба ин васила аз зулми Муҳаммадӣ озод монданд, киҳо буданд? Бигзор ҳанӯз он воқеиятро, ки пештар ба он ишора шуд, дар хотир нигоҳ доред, ки дар тамоми ин давра қасоне будаанд, ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ доштанд, ё рӯикунадағони огоҳонаи шанбеи ҳақиқӣ

будаанд; ва бигзор боз инро низ ба назар гирад, ки он чи нубувват таъкид мекунад, ин аст, ки ҳамлаҳои ин қувваи вайронгари туркӣ на бар зидди онҳо, балки бар зидди табақаи дигар равона шудаанд. Ҳамин тавр, мавзӯ аз ҳар гуна душворӣ озод мегардад; зеро воқеан нубувват фақат ҳаминро баён мекунад. Дар матн танҳо як табақаи одамон бевосита пеши назар оварда шудааст; яъне онҳое ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ надоранд; ва ҳифзи онҳое ки мӯҳри Худоро доранд, танҳо ба тариқи ишорат зикр мешавад. Мувофиқи ин, мо аз таърих намеомӯзем, ки касе аз инҳо дар ҳеҷ яке аз мусибатҳое ки сарасенҳо бар объектҳои нафрати худ фурӯ оварданд, гирифта шуда бошад. Онҳо бар зидди табақаи дигари одамон таъин шуда буданд. Ва нобудие ки бояд бар ин табақаи одамон биёяд, на дар муқобили ҳифзи одамони дигар, балки танҳо дар муқобили ҳифзи меваҳо ва сабзаи замин гузошта шудааст; ба ин маънӣ: ба алаф, дарахтон ва ҳеҷ чизи сабз осеб нарасонед, балки танҳо ба як табақаи муайяни одамон. Ва дар иҷрои ин, мо манзараи аҷибро мебинем, ки лашкари истилогарон он чизхоро, ки чунин лашкарҳо одатан нобуд месозанд, яъне симои табиат ва маҳсули онро, дар амон мегузорад; ва мувофиқи иҷозате ки доштанд, то ба он одамоне осеб расонанд, ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ надоштанд, косахонаи сари як табақаи диндоронро, ки тоҷҳои тарошида доштанд ва ба куништгоҳи шайтон тааллуқ доштанд, мешикофтанд.»

«Бешубҳа, инҳо як табақаи роҳибон, ё баъзе шоҳаҳои дигари Калисои Католикии Рум буданд. Силоҳои муҳаммадӣ бар зидди инҳо равона гардида буд. Ва ба назари мо, агар на бо қасди махсус, пас дастикам бо мувофиқати хоссе, онҳо чунин тавсиф шудаанд, ки мӯҳри Худоро бар пешониҳои худ надоштанд; зеро маҳз ҳамон калисоест, ки қонуни Худоро аз мӯҳри он маҳрум сохтааст, бо он ки шанбеи ҳақиқиро аз миён бурда, ба ҷои он як қалбакӣ барпо кардааст. Ва мо, на аз нубувват ва на аз таърих, чунин намефаҳмем, ки он ашхосе, ки Абубақр ба пайравонаш амр карда буд, онҳоро озор надиханд, соҳиби мӯҳри Худо буданд, ё ҳатман қавми Худоро ташкил медоданд. Инҳо киҳо буданд ва бо кадом сабаб онҳоро дар амон гузоштанд, шаҳодати мухтасари Гиббон ба мо намегӯяд, ва мо роҳи дигари дониш ҳам надорем; аммо мо ҳар гуна асос дорем, ки бовар кунем ҳеҷ яке аз онҳое ки мӯҳри Худоро доштанд, озор надидаанд, дар ҳоле ки табақаи дигаре, ки ба таври таъкиднок онро надоштанд, ба шамшер супурда шуданд; ва ҳамин тавр, хусусиятҳои ин нубувват ба таври фаровон иҷро мегарданд». Уриё Смит, Daniel and Revelation, 500–502.

Абубақр пас аз марги Муҳаммад пайравони Муҳаммадро ба як Хилофат муттаҳид сохт; бинобар ин, гарчанде ки онҳо ду шахсияти гуногуни таърихӣ мебошанд, дар якҷоягӣ онҳо оғози шаҳодати Исломо ба ҳайси воӣ аввал намояндагӣ мекунанд, ва шахсияти таърихӣ, ки таърихи воӣ аввалро муайян менамояд, Муҳаммад аст.

Дар оғози таърихи воӣ дуюм, Муҳаммад II дар соли 1453 Константинополро фатҳ кард. Дар соли 1449, ҷор фаришта, ки Исломо намояндагӣ мекарданд, раҳо карда шуданд. Оғоз ва анҷоми воӣ якум мутаносибан бо Муҳаммад, якум ва дуюм, аломатгузорӣ шудааст. Аз ҷиҳати набавӣ, оғози ва анҷоми таърихи воӣ якум мӯҳри Алфа ва Омегаро бар худ дорад.

Оғози воӣ дуюм пешгӯии замони ҷор фариштаро дар бар мегирад, ки намояндаи Исломи мебошанд, ки он вақт озод карда шуданд, ва сипас 11 августи соли 1840 боздошта

гардиданд. Аз он лаҳза то 22 октябри соли 1844 муҳр задани яксаду чиҳилу чаҳор ҳазор ба тасвир кашида мешавад. Оғози воӣи дуом озод шудани Исломо муайян мекунад, ва анҷоми он боздошта шудани Исломо нишон медиҳад. Ҳам воӣи якум ва ҳам воӣи дуом нишонгарҳои дақиқи пешгӯёна доранд, ки оғози онҳоро ба анҷомхояшон мепайванданд.

Ду воӣи аввал бояд бар болои якдигар, «қатор бар қатор», гузошта шаванд, то воӣи сеюм муайян гардад. Яке аз хусусиятҳои нубувватие, ки тавассути ду шоҳиди аввали Ислому муайян мешавад, ин аст, ки онҳо як давраи мушаххаси вақтро намоёндагӣ мекунанд, ки оғоз ва анҷоми он бо имзои Алфа ва Омега нишонгузорӣ шудааст. Онҳо ҳамчунин дорои як имзои дуввум мебошанд, зеро оғози воӣи аввал мӯҳр задани қавми Худоро муайян мекунад, ва анҷоми воӣи дуввум низ мӯҳр задани қавми Худоро муайян мекунад.

Воӣи сеюм ҳангоме фаро расид, ки Ислому ногаҳон ва ғайричашиддошт ба ҳайвони заминии Ваҳӣ боби сездах ҳамла кард ва ба ин васила давраи муҳргузорӣ оғоз ёфт. Муҳргузориӣ яксаду чилу чор ҳазор бо қонуни наздиқояндаи рӯзи якшанбе ба поён мерасад, ва дар посух ба он иртидод, иртидоди миллӣ бо ҳаробии миллӣ пайравӣ мешавад. Чунон ки дар мисоли Рими бутпараст ва Рими папавӣ пешнамоиш ёфтааст, ҳаробии миллӣ тавассути доварихои карнаии Худо анҷом меёбад. Се воӣи ҳамчунин карнаҳо мебошанд. Исломи воӣи сеюм, дар Иёлоти Муттаҳида, ҳангоми қонуни наздиқояндаи рӯзи якшанбе, вақте ки давраи муҳргузориӣ яксаду чилу чор ҳазор ба поён мерасад, боз ногаҳон ва ғайричашиддошт зарба хоҳад зад. Он давра бо давраи оғози воӣи якум, ва ҳамчунин бо давраи анҷоми воӣи дуом, пешнамоиш ёфтааст.

Мо ин омӯзишро дар мақолаи оянда идома хоҳем дод.

Ва Сорра писари Ҳочари мисриро, ки вай барои Иброҳим зоида буд, дид, ки масҳара мекунад. Бинобар ин ба Иброҳим гуфт: «Ин каниз ва писарашро берун кун, зеро писари ин каниз бо писари ман, яъне бо Исҳоқ, ворис нахоҳад шуд». Ва ин сухан дар назари Иброҳим ба сабаби писараш бисёр вазнин афтод. Ва Худо ба Иброҳим гуфт: «Бигзор ин чиз дар назари ту ба сабаби он писар ва ба сабаби канизат вазнин наамояд; дар ҳар он чи Сорра ба ту гуфтааст, ба овози вай гӯш дех, зеро насли ту дар Исҳоқ хонда хоҳад шуд. Ва аз писари каниз низ ҳалқе ба вучуд хоҳам овард, зеро ки ӯ насли туст». Ва Иброҳим субҳи барвақт бархоста, нон ва машки об гирифта, ба Ҳочар дод, онҳоро бар китфи вай ниҳода, инчунин кӯдакро, ва ӯро равона кард; ва вай рафта, дар биёбони Беэр-Шобеъ саргардон шуд. Ва оби машк тамош шуд, ва вай кӯдакро зери яке аз буттаҳо партофт. Ва худ рафта, дар рӯ ба рӯи ӯ, дар масофаи дуртаре, тақрибан ба андозаи як тирпарронӣ, нишаст; зеро гуфт: «Марги кӯдакро набинам». Ва вай дар рӯ ба рӯи ӯ нишаст, ва овози худро баланд карда, гирист. Ва Худо овози писарро шунид; ва фариштаи Худо аз осмон Ҳочарро нидо карда, ба вай гуфт: «Эй Ҳочар, тӯро чӣ шудааст? Натарс, зеро Худо овози писарро дар он ҷое ки ҳаст, шунидааст. Барҳез, писарро бардор ва ӯро бо дасти худ нигоҳ дор, зеро ки ӯро ба ҳалқи бузурге табдил хоҳам дод». Ва Худо чашмони вайро кушод, ва вай ҷоҳи обуро дид; ва рафта, машкро аз об пур кард ва ба писар нӯшонид. Ва Худо бо он писар буд; ва вай калон шуд, ва дар биёбон сокин гашт, ва камонвар шуд. Ҳастӣ 21:9–20.